Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 154. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 5-го ЛИПНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 154. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, JULY 5, 1921. THREE CENTS

СЕНАТ УХВАЛИВ МИРОВУ РЕЗОЛЮЦІЮ

ДЕМОКРАТИ ЗНОВ НАПАДАЮТЬ ОСТРО НА РЕЗОЛЮЦІЮ.

ВАШІНҐТОН, 1. липня. — Сенат ухвалив нині резолюцію за миром з Німеччиною та Австрією.

Демократичні сенатори робили остаточні зусилля не допустити до ухвалення сеї резолюції, котра уже перейшла ухвалу палати послів. Демократичний сенатор Андервуд виголосив головну промову проти мирової резолюції, називаючи таке заключення мира найбільше нерозважним та недбалим заключенням мира, яке колинебудь доконала велика держава. Він говорив, що такою ухвалою американські жовніри зрікаються усего, що вони осягнули на побоєвищах Европи. Він хотів, щоби Америка, як побідниця подиктувала право Німеччині, як побідженій; на його думку, Америка має право до сього. Коли ухвалиться резолюція, то тоді Злучені Держави будуть мусіли говорити з Німеччиною як рівний з рівним, а не як побідник до побідженого. Тоді до правосильности всякої умови межи ними треба буде згоди Німеччини, яку вона буде могла дати або відмовити, як її захочеться.

Сенатор Бранденджі збивав опісля слова Андервуда. Він заявив на запит другого сенатора, що президент Гардинґ по ухваленю мирової резолюції правдоподібно зараз відкличе усіх американських жовнірів, які ще остали в Німеччині. За резолюцією промовляли також републиканець Ла Фолет та демократ Кінґ.

Остаточно за резолюцією заявилося 38, проти неї 19 голосів в сенаті. За нею голосувало трох демократів. Резолюція переходить тепер до підпису президента Гардинґа.

СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ КОНГРЕСМЕН ЖАДАЄ УВІЛЬНЕННЯ УСІХ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

ВАШІНҐТОН, 1. липня. — Конгресмен Меєр Лондон, одинокий соціялістичний конгресмен в теперішнім конгресі, знов вніс домагання за випущенням на волю Юджина Дебса та других політичних вязнів.

В тім змислі виголосив він промову на засіданню палати послів, заклакуючи Злучені Держави, щоби вони пішли слідами европейських держав, котрі уже давно дали амнестію усім засудженим на основі воєнних законів, та щоби вони остали вірні традиціям американської републики. Воєнні закони проти шпіонажі обмежували свободу слова та преси, і в наслідок того богато чесних людий находиться тепер по тюрмах. Як примір на се, якого рода люди попадають в тюрми через воєнні закони, Лондон став представляти Юджина Дебса, його характер, його незломну волю, любов до людий, посвяту.

Палата послів спокійно вислухала похвал Дебса, але як Лондон став домагатися випущення на волю усіх політичних арештантів, зараз почали сипатися перервання. Питали його за льояльність арештованих. У відповідь на се, Лондон вказав, що і Лінкольн, і Самнер, і Вибстер, і другі американські патріоти, нині загально шановані в Америці, не менче відважно говорили проти всякої війни, яку вони уважали за несправедливу. Він збивав опісля закид, що мовляв американський закон не знає політичних злочинців; він вказував на виразні постанови імміграційного закона, в котрім є потягнена остра границя межи злочинами, потягаючими за собою ганьбу, та злочинами політичними, які такої ганьби не потягають.

Він пропонував, щоби дати амнестію усім політичним вязням, а за політичного вязня узнати кождого, хто від часу вибуху війни увійшов в стичність з виданими на час війни законами, через свою щиру та безінтересовну віру в певну економічну, політичну або релігійну науку.

НАЙБІЛЬША ПАПЕРОВА ФАБРИКА ВИСИЛАЄ УЛЬТИМАТ СВОЇМ РОБІТНИКАМ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Інтернешенел Пейпер Ко., найбільше в Америці підприємство для виробу паперу, предложило своїм робітникам ультимат. Робітники сего підприємства страйкують ще від 1. мая сего року; вони не були обняті недавною згодою на мировий суд межи паперовими фабриками та страйкарами. Фабрика домагається від робітників згоди на знижку, загрожуючи їм, що в противнім разі вона пустить роботу в рух без них.

ПЕРШИЙ КРОК ДО ОБНИЖЕННЯ ЧИСЛА АРМІЇ.

ВАШІНҐТОН, 1. липня. — Як перший крок до зменчення армії до 150.000 мужа, як се було недавно ухвалено конґресом, секретар (міністер) війни Вікс видав приказ всім стаціям армії, щоби не принимати до військової служби тих людий, що зголоситься в місяцю липни. Однак всім відкиненим мається звернути кошта подорожи.

ДЛЯ ІНФОРМОВАННЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШІНҐТОН, 1. липня. — Почтовий департамент оголошує, що генеральний почмайстер на спілку з міністром рільництва установив спеціяльну комісію, котра має застановитися над тим, в якийби спосіб при помочи бездротного телеграфу і почти розкидати серед американських фармерів вісти про ціни на худобу, збіже, овочі і огородовину. При помочи скорого поширювання вісток про ціни на найважнійші рільничі продукти американський уряд сподіється запобігти визискови фармерів через купців фармерськими виробами. В тім напрямі американський почтовий уряд уже робить від довгого часу, але вся його робота не могла дорівнювати кумеким організаціям щодо скорости розкидання інформації межи своїх членів.

ЛЕТУН ВПАВ В БОЛОТО.

В пятницю рано впав на болота коло Перт Амбой, Ню Джерзи, правительственний літак. На літаку був один летун. Він літав не високо понад землею, коли побачив, що машина зіпсулася. Він чим скорше став глядіти за безпечним місцем на висіданнє; таким місцем видалося йому болото заливу Раритен, в котрім болото було прикрите всего кількома стопами води. Маневруючи зручно аеропланом зі зіпсутою машиною, він загнав літак в болото; від удару зломився пропелер, а машина забилася здорово в мягке болото. Летун виліз з машини, і сів на літаку, ждучи на поміч. Незадовго підплив до нього капітан летничої стації і забрав його на ладку.

ЗАГАДОЧНЕ УБИЙСТВО.

В бідним помешканню в Ню Йорку найдено убиту в загадочний спосіб паню Анну Косковіч, котра мешкала на Крісті стріт в трох маленьких комнатках та винаймала дві з них льокаторам. Найшла її тіло панна Танцерж, котра жила з небіжкою в тій самій комнаті. Вернувши вечером з праці в ресторації, Танцерж застала в кухні огонь на кухні і два зелізка до гладження, гріючіся на огни. Сподіваласе з того, що її господиня мусить бути в слідуючій комнаті. Як лиш увійшла до спальні, її очам представився дивний вид. Пані Косковіч лежала на поперек постелі, з лицем, оберненим до покривала, з ногами досягаючими до долівки. Її руки були витягнені понад головою і звязані фартухом. На голові в неї був рушник, стиснений дуже сильно. Перелякана дівчина крикнула і кинулася на вулицю. Стрінувши тут одного знакомого сусіда, вона розповіла йому, що її хазяйка відай убита. Сей зараз візвав поліцію і лікаря. Лікар ствердив, що небіжка мусіла бути убита вже кілька годин передтим. Поліція розвела зараз слідство; головна трудність для поліції лежить в тім, що вона не може знати мотиву злочину: пані Косковіч вправді діставала гроші від льокаторів, але зараз вкладала їх до банку, лишаючи собі лише дуже мало на біжучі потреби. Тому поліція не припускає, що рабунок спонукав злочинців до душегубства.

МАСЛО ЧИ МАРГАРИНА?

Президент американського інституту фабрикантів маргарини видав заяву, в котрій боронить ся перед закидами, які фабрикантам маргарини роблять склади масла. Він заявляє, що 95 процент усего масла, яке тепер продається в Злучених Державах, є зроблене із зіпсутої сметани, прочищеної вапняною водою. Він каже далі, що на 1,000 фабрик масла є лише 43 такі, які вдоволяють поставлені урядом вимоги і з яких фабриканти маргарини можуть купувати масло. Говорить він далі, що контроля уряду над фабриками маргарини така строга, що фабрики не можуть уживати вапняної води навіть до миття підлоги, тоді як урядова контроля над фабриками масла така слаба, що вони можуть уживати вапняної води навіть до полоканя масла і можуть продавати необачним покупцям таке масло, яке лише самі хочуть.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СМЕРТЬ ПІДЧАС ПОЖАРУ ЛІСА.

Коло Нюгол, 30 миль від Лос Анджелес, Каліфорнія, найдено погоріле тіло 40-літної Айди Ґрінфілд з Ню Йорку, котра погибла від лісового пожару, старіючися охоронити перед огнем свою фарму. Її найдено неживу на погорілій траві коло її гірської фарми.

ЯК ТЕПЕР ЇЗДИТЬ ТРОЦЬКИЙ?

Особа, яка перебувала останній час в совєтській Росії, оповідає, як тепер переїздить Троцький з місця на місце. Попереду йде завсіди панцирний поїзд, за ним другий панцирний поїзд, вагон охорони, вагон-кухня, „совєтський вагон"; персональний вагон Троцького, також панцирний, дуже вибагливо умебльований, далі площадка з автом, площадка з аеропланом і останній вагон з „чека" і кулеметами.

Позаду верст за 5—8 йде третій поїзд, — охорони з певними червоноармійцями і 2—3 панцирними автомобілями.

Не дивлячись на таку надзвичайну обережливість, поїзд Троцького часто буває під обстрілом.

БОРОТЬБА СЕЛЯН ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦТВА.

З Пинска, на Поліссю, на Україні, доносять:

Особа, яка прибула з Орші, оповідає, що в Оршанськім і Горецьким повіті вибухли селянські повстання, на які большевики нападають і жорстоко переслідують. В Ново-Тухинській волости частина червоноармійців окружила „непокірне село" і наказала всьому населенню стати у ряд. З чоловіків кождого пятого розстріляно. Всіх інших били буками. Жінок також били, а над дівчатами знущалися.

ЩО ДІЄТЬСЯ ТЕПЕР В МОСКВІ?

До Варшави прибув польський громадянин, що перебував останні часи в Москві. Він розказує цікаві речі. Москва наполовину пуста. Люди обдерті, голодні й бліді, окрім акторів, які вбираються дуже парадно і живуть добре. Харчова кріза відчувається дуже болючо навіть на заможних чужоземцях, бо привіз продуктів незначний і ціни незвичайно високі. Візник з двірця в центр міста коштує 50.000 совєтських рублів; один переїзд в місті 25.000 рублів. В Москві богато Німців, переважно військових, але одягнені вони по цивільному. В большевицьких інституціях працюють Жиди (біля 30%), Москалі (біля 20%), а решту складають Лотиші, ріжні чужоземці з полонених, Поляки, Українці й ин.

Самі большевики, розмовляючи по щирости, кажуть, що можуть ще витримати 2 до 3 місяці, а далі загинуть, якщо явиться якась більш-меньш поважна сила проти них. Дехто говорить ще більш отверто: „Фактично ми вже померли, але нема нікого, хто-б нас поховав".

Інтересно зазначити, що всі театри працюють і завсіди повні.

ЧОРНА ВІСПА В ГАЛИЧИНІ.

В околицях Борщева, Станиславова, Отинії, Тисьмениці і Скалату появилася правдива, т. зв. чорна віспа. На днях були три її випадки і у Львові, завлечені з провінції і всі покінчилися смертю.

СПРАВА ГУБЕРНАТОРА ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ПРАГА, 5. червня. — На вчорашному засіданню ради міністрів постановлено приняти димісію губернатора Закарпатської України Жатковича. До часу іменовання його заступника обовязки губернатора сповняти-ме дотеперішний заступник губернатора Еренфельд. Газета „Народні Демокраце" доносить, що між кандидатами на губернатора Закарпатської України згадують також Клофача.

ЛЕҐАЛІЗАЦІЯ ЖИДІВСЬКОЇ РАДИ НА ЛИТВІ.

Жидівське кореспонденційне бюро повідомляє з Ковна: Литовська рада міністрів розглядала у травні (в маю) справу леґалізації жидівської національної ради. Проєкт статута принято в першому читанню.

Як відомо, жидівська національна рада в Ковні репрезентує всі жидівські громади на Литві.

Постановою литовської ради міністрів національна жидівська рада признана державною установою.

„СВОБОДА" УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Як повідомляє „Вперед", польська поліція спалила на львівськім головнім зелізничім двірці 600 кг. ріжних виходячих за кордоном українських газет. Одночасно польська почта вживає всіх зусиль, щоб навіть і краєві українські часописі не доходили до рук передплатників.

БЕЗПРАВНЕ АРЕШТУВАННЄ ГУЦУЛІВ.

Перед кількома днями привезено до ортЧкова кільканайцять Гуцулів та замкнено їх в тутешних арештах. Про причину їх арештування годі довідатися. Кажуть, що се стоїть у звязку з поголоскою буцім то в Карпатах мало прийти до нових заворушень. Нині довідуємося, що всіх арештованих Гуцулів випущено на волю.

ТОВАРИСЬКИЙ БОЙКОТ.

З міста доносять нам, що коли оноді Михайло Яцків, редактор „Рідного Краю", стрінув коло „Народньої Гостинниці" одного українського б. парляментарного посла і з великим униженнєм кланявся йому, — той відвернувся від нього, плюнув в бік і сказав: „З хруньом не хочу мати нічого спільного". Се все діялося при свідках.

НЕВТРАЛЬНА ПРЕСА ПРО ПОЛЬСЬКУ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНУ ПОЛІТИКУ.

Данська газета „Політікен" в передовиці обговорює політику насилий, яку Поляки застосовують у Східній Галичині, у Вильні і у Горішньому Шлеску. В статті м. и. кажеться: мимо справи Східної Галичини, мимо Вильни і мимо Горішного Шлеску виступає Польща як оборонець права самоозначення народів та заступається за виконання умов Версальського договору.

Напрямком своєї політики Польща вносить в сучасну европейську політику завдаток постійного неспокою і нових війн. Як що польсько-французька політика возьме верх, то будучина Европи буде у вічній небезпеці, тоді Европа находитиметься в атмосфері більшого напруження ніж в 1914 р.

ДАЛЬШІ УСТУПКИ БРИТІЙСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ДЛЯ АЙРИСЬКИХ САМОСТІЙНИКІВ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 1. липня. — Увільнені з тюрми лідери айриських самостійників відбули нараду з президентом „айриської републики", Де Валерою.

Сподіються, що британійське правительство випустить ще і других членів айриського революційного парляменту („дайл ейреанн"), аби сей парлямент міг зібратись і нарадитись над справою доведення до мира в Ірляндії.

На приказ британійського правительства власти далі випускають на волю богато провідників „шин-фейнерів".

ПОЛАГОДА УГЛЯНОГО СТРАЙКУ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 1. липня. — Британійський парлямент ухвалив дати підмогу для угляного промислу в сумі $50,000.000.

Потім відбулась нарада представників майнерів і власників копалень угля в торговельній палаті, на якій підписано умову, що обовязує найменьше на 15 місяців.

Роботи зачнуться в сей понеділок.

АНҐЛІЙСЬКО-ЯПОНСЬКИЙ СОЮЗ.

ЛОНДОН, 1. липня. — Імперіяльна конференція премієрів країв Великої Британії триває дальше. Нині говорено далі про англійсько-японський союз. Дискусію держиться у великій тайні.

Англійське інформаційне бюро Райтера доносить, що англійсько-японський союз буде автоматично продовжений ще на рік, без огляду на якінебудь постанови або міжнародні відносини.

МОСКОВСЬКИЙ ЗЇЗД КАЖЕ, ЩО 21 ТЕЗ ЛЄНІНА ЩЕ НЕ ПОСТАРІЛИСЬ.

РИҐА, столиця Латвії, 1. червня. — На 3-тьому зїзді так званого „третього інтернаціоналу" тривала чотири дні палка дебата над його плятформою. Вкінці зїзд порішив далі тримати 21 тез, які уложив Лєнін і які приняв зїзд того „третього інтернаціоналу" в 1920 році.

Деякі делегати промовляли за уодовости і сильно атакували Троцького, Зіновєва і Радека. В біді на поміч атакованим прийшов аж Лєнін, котрий сфайтував опозицію короткою промовою.

Вкінці зїзд приняв резолюцію, в якій висловив признание для діяльности Зіновєва яко голови екзекутивного комітету „третього інтернаціоналу"; заявив, що обстоює при 21 тезах Лєніна; що лише ті комуністи можуть належати до „третього інтернаціоналу", котрі признають 21 тез Лєніна; і загрозив італійській соціялістичній партії та німецькій комуністичній партії праці, що викине їх, як не пристануть до лівих комуністичних відломків у своїх краях.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ СОВЄТ В ЦАРГОРОДІ.

ПАРИЖ, 1. липня. — В Царгороді (Константинополі), столиці Туреччини, проти-большевицькі групи основали протибольшевицький совєт. Належать до нього: генерал Петро Врангель, бувший голова російської думи Александер Гучков, соціяліст Григорій Алексінський і інші. Вони пропагують нову військову інтервенцію в Росії і проголосили свою плятформу, в якій заявляють:

1. — Про будучу форму правління в Росії має свобідно вирішити нарід.

2. — Всі горожани, без огляду на клясові, релігійні або расові ріжниці, мати-муть рівні права.

3. — Селяни посідати-муть свобідно землі, які заняли та управляють.

4. — Робітничі юнії будуть увільнені з большевицького ярма.

5. — Всі народности мати-муть свободу розвитку в межах місцевих і національних справ.

6. — Всі, що брали участь в большевицькій службі, дістануть помилування.

Кадети під проводом Павла Мілюкова і трудовики (соціялісти-революціонери) під проводом Александра Керенського відмовились узяти участь в сьому совєті, з причини, що вони противляться оружній інтервенції в Росії.

ПОЛЬСЬКА МАРКА ЛЕТИТЬ В ДОЛИНУ

ХТО МАЄ 400 ДОЛЯРІВ, Є МІЛІОНЕРОМ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 30. червня. — Польська марка впала більше як 500 пойнтів за останних два дні.

ФІНАНСОВА КРІЗА В ПОЛЬЩІ ДІЙШЛА ДО ТАКОЇ СТЕПЕНІ, ЩО ПОЛЬСЬКИЙ „СЕЙМ" ХОЧЕ РАДИТИ НАД РАТУНКОВОЮ АКЦІЄЮ.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОЛЯР ПРОДАЮТЬ ТЕПЕР В ПОЛЬЩІ ПО 2.530 ПОЛЬСЬКИХ МАРОК.

Упадок польської марки приписують тому, що **ЕМІҐРАНТИ В АМЕРИЦІ ПЕРЕСТАЛИ ПОСИЛАТИ ДО ПОЛЬЩІ ДОЛЯРИ ЧЕРЕЗ БЕЗРОБІТТЄ. ДАВНІЙШЕ ПОСИЛАЛИ ВОНИ МІСЯЧНО ПО 9 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.**

Польські газети пишуть, що уряд Пілсудського друкує місячно 12 біліонів (12 тисяч міліонів) паперових марок і взивають його, щоби запинував друкованє на якийсь час.

ЗАМІТКА. — В пятницю, 1. липня с. р., на нюйорській біржі польська марка стояла 4 сотих одного цента, значить, що за 1 американський цент продавано 25 польських марок. 1000 польських марок стояло 40 центів. За 400 долярів продавано 1 міліон польських марок.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7:

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УСПІХ БОРОТЬБИ МАЛОЇ ІРЛЯНДІЇ.

Запрошеннє британського премієра Ллойда Джорджа до провідника айриських самостійників-республіканців, Де Валери, щоби прибув до Лондону на нараду з правительством Великої Британії для доведення до мира в Ірляндії, є подією дуже великої ваги.

Де Валера є провідником бунтівників проти Великої Британії, якої Ірляндія є від століть складовою частиною. Де Валера і ціла орґанізація „шин-фейнерів", себто айриських самостійників, не признає влади ні суверенности Великої Британії. Ся орґанізація вибрала окремий айриський парлямент („дайл ейреанн"), котрий проголосив Ірляндію самостійною республікою. Де Валера є президентом сеї республіки. Та республіка має своє правительство, свої суди, своє військо. Веде безвпинну отверту війну проти військових сил Великої Британії, які називає військами наїзника, військами чужої, ворожої держави.

А проте британське правительство кличе голову бунтівників на нараду, а других вождів самостійницького рух ув Ірляндії випускає на волю, щоби могли теж прибути на нараду з урядом Великої Британії.

Се річ небувала. Звичайно держави воюють і мстяться на повстанцях. Велика Британія сотки літ мстилась на айриських патріотах, що боролись за волю. Але настала пора, що ЗАМІСЦЬ ПІМСТИ ПРОМОВИВ ГОЛОС ПРОЩЕННЯ. Наймогутнійша у світі імперія, Велика Британія, простягає до маленької і бідної Ірляндії братерську руку і каже: Погодімся!

Чому се так? А тому, що Велика Британія переконалася вкінці, що СИЛОЮ НЕ ЗБОРЕ МАЛОЇ ІРЛЯНДІЇ; НЕ ПОКОРИТЬ ЇЇ; АНІ НЕ ЗДОБУДЕ ЇЇ СЕРЦЯ. Длятого вона покидає силу, а говорить голосом совісти і прощення.

Нехай се буде добрим прикладом і заохотою для других поневолених народів. Нехай вони не падають духом у своїх змаганнях і боротьбі за самостійність, бо як витримають в боротьбі, то остаточно мусять побідити. Ворожа сила вкінці мусить уступити перед їх правдою.

НІМЕЦЬКИЙ БОЛЬШЕВИК ПРО ЦЕНТРАЛІЗМ МОСКОВСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ.

Згадуваний уже кілька разів через нас німецький большевик Артур Голічер пише в своїй книжці про свої три місяці побуту в советській Росії також про наслідки большевицького централізму, тобто збирання всеї власти в руки жмінки урядників в Москві.

Він каже дослівно:

> „Централізація всеї машинерії уряду та продукції витворює величезну та всяке розумінне переходячу бюрократію, котра постепенно увільняється від всякої зовнішної контролі. В той спосіб робітники бачуть, що вони працюють далі для банди більше або менче не працюючих та галапасних одиниць".

Такими словами характерезує московських большевицьких централістів німецький большевик. Він, хоч большевик, отверто висказує свої погляди і отверто відкриває хиби московського большевизму. Як чесна людина, він не може заперечити, що московські большевицькі урядники, які зібрали в свої руки всю власть політичну і господарську, є на ділі такими самими галапасами, як та буржуазія, якої місце вони заняли. Він явно робить закид, що московські большевицькі урядники се такі само безробочі або мало робочі пани, як була та буржуазія, котру вони заступили.

Артур Голічер думає, що причиною буржуазности московських большевиків являється безконтрольність, брак контролі російських робітників над діяльностю московських лідерів. Брак знов контролі приписує він централізмови, то є зібранню в руки московських центральних урядників великої власти над російською політикою та господарством. Виходить, що Голічер прийшов до такого самого переконання, до якого свого часу прийшов був Винниченко, до якого прийшло було кількох чесних московських большевиків, а саме, що в своїй політиці до України та других бувших країв царської Росії московські большевицькі провідники вели політику не соціялістичну, не політику, яку вони голосили та обіцювали, а політику, переняту від старих московських централістів, від давних царських прислужників, від московських націоналістів та хуліґанів.

З писання Голічера видно, що й він хилиться до погляду, що чим менчу власть будуть мати московські урядники в осередку, в Москві, тим більше контролі будуть мати самі московські робітники над своїми новими панами; тим більші будуть ті пани працювати; тим менче вони будуть могти здирати з робітників; тим краще буде поводитися самим таки московським робітникам.

Вартаби прирівняти се освітленнє централізму московських большевиків німецьким большевиком з вихвалками московських централістів, які ті саме централісти за гроші, здерті з українських та московських робітників, замовляють в продажних „комуністичних" письменників.

ПРО ПОТРЕБИ ОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ФРОНТУ.

(З варшавського дневника „Українська Трибуна" з 8. червня 1921).

Хто пригадує собі період **„руїни"** на Україні двісті літ тому, той не може не вбачати богато подібних рис того і нашого часу. Розуміється, подібність не повна.

Головна **ріжниця** в тім, що то був конець боротьби смертельно утомленого і безнадійно перенятого народа, і власне боротьба самих народніх **ватажків** між собою. Тепер бачимо хоч як тяжкий, та всеж самий початок **боротьби народа**, що прокинувся од довгого сну, і сам у власні руки взяв провід боротьби за своє право і свою долю.

Але й **подібного** єсть богато, а найбільше: **подібна розбіжність провідних думок, провідних інтересів**. Ся небезпечна схожість мимохіть звертає на себе увагу і примушує над сим задуматись; зробити певні висновки.

Розклад наших сил дві сотні літ тому загубив нашу справу на довгий час. Треба те добре памятати і ніяким чином не допускати, аби тесаме старе наше лихо знову розіло та отруїло справу нашу, коли ми сконцентрували свої національні сили для нової чинної боротьби Які-б не були корисні для нас умови, але як між нами не буде згоди, **як не буде одного фронту в одній національно-державній справі, то до перемоги не дійдемо.** Як і тоді, наслідком тихсамих обставин появиться якась стороння фіґура, та й може не одна, що „прибере до рук" Україну, коли не цілу, тож по шматках. І коли Брюховецькі, Многогрішні та Пушкарі, що вже починають плодитись, будуть провадити національну справу на Україні й на еміґрації, **кожен на свою власну руку,** то знову змарнується богато „пропащого часу", поки народ таки вибоpe собі вільне, самостійне життє „в своїй хаті", по своїй правді.

Треба консолідувати українські сили; утворити єдність національної думки, привести єдину національну волю **до одної основи: — національно-державного будівництва.** Неясність і хаос думки веде за собою і відповідну лінію поступовання — кволість самої акції, авантурність окремих виступів. Тож мусимо ясно знати, чого нам потрібно. Треба твердо стреміти до того, чого ми хочемо; тоді не буде у нас розбрату, розбіжности, не буде „руїни".

Консолідація нам потрібна. Нас мусить зеднати між собою ідея, що зосередкувала-б у собі всю суть наших народніх змагань, що виявлял-б усю нашу думку і волю, не тільки наше національне обличе, але й усю нашу національну душу.

Така ідея у нас єсть — єдина, безсумнівна і непохитна: **Ідея самостійности України.**

Великий патріот, Мойсей чеського народу, Масарик, так звертався з далекої чужини до земляків своїх на передодні їх національно-державного визволення:

> „А перш за все ми собі тут бажали-б, щоб ви всі були зеднані, зеднані нашою головною, а тепер единою думкою — здобути політичну самостійність нашому народови. Ся думка і се змагання мусить згладити усі особисті і місцеві ріжниці. Треба більше себе до рук взяти і більше запанувати над самими собою, бо збільшена наша відповідальність. Тепер вже час використати досвід і поступати далі в як найбільшому зеднанню. Зголошуємось до самостійности; змагаємо до неї, — а тому всі мусимо довести на ділі, що ми всилі стати в одну лаву для спільної праці".

Тасама ідея — ідея самостійности Батьківщини, — єднає і нас усіх. Вона й примусить нас **„стати в одну лаву до спільної праці"**. Се річ, без якої не можна нам жити і вижити. Тут, закордоном, одірвані од рідного краю, од справжньої роботи на реальному ґрунті, маємо обеднатись на сій єдиній тут для нас реальній ідеї і на єдиній тут реальній праці для неї, для її переведення в життє.

Станемо-ж на тому, що нас еднає. Всі інші моменти, що нас розеднують в практичній роботі, моменти політичні і соціяльні, прийдуть до черги тоді, як буде ґрунт для того: як прийдемо „до дому" і для практичної роботи дома для нашого народу.

II.

І так справді повинно бути, хоч би як се здавалося трудним, а для декого і безнадійним. Та чи се-ж дійсно така вже утопійна річ — обеднаннє українських національних сил закордоном?

Не можна закривати очі на те, що се справа не легка. Ми ще занадто молоді державно. Не маємо міцних витривалих державних традицій, перед якими мусить схилятись богато чого іншого. Наше молоде вино державности ще не перебродило; не встоялось. Ми ще не одірвалися од звиклої традиції старих російських часів, коли вся наша тактика та мало не вся наша політична робота вкладалася в саму опозицію, та опозицією здебільшого і вичерпувалась. І ту застарілу зброю, тусаму тактику старого російського виховання, тісамі методи діяльности — наші державно-молоді хотяй часом і старі віком, громадяни прикладають до нових обставин. **Партії, що лише недавно вийшли з підпілля на світ Божий, ще не здолали ясно розмежувати для себе цілі партійні та цілі національні.** Оттому й найщирійші патріоти в запалі партійної чи взагалі опозиційної боротьби часто забувають, що такий ідеал, як самостійна демократична У. Н. Р., — се цінність, для якої слід приховати до слушного часу інтереси та рахунки іншого, хоч би і як цінного, значіння.

А тепер ще особливо еміґраційне становище не добре на нас вплинуло. Богато в чім дезорґанізувало наші громадянські сили. **Позбавлені позитивної роботи на рідній землі, ми часто вдаємося в саму критику для критики, що повертається врешті в дрібну партійну чи ґрупову гризню.** Розуміється се все дуже прикро. Але хто знає історію національно-державного поступу, що пережили інші молоді держави; хто поробить належні анальоґії та висліди з того, що робиться тепер по інших, навіть назверх упорядкованих, державах; хто нарешті знає історію українського руху, — той не може дивитись безнадійно на справу нашого громадянського обеднання. **За нами всежтаки столітній період громадської роботи з її витривалостю, що доможуть нам взяти себе в руки і уяснити собі ту велику ціль, що світила попередникам нашим і мусить світити нам на шляху до нашої національної долі.**

І хоч ті тяжкі удари, що тепер переживаємо ми та ними болїємо, і не дають нам удержати нашу самокритику в межах безсторонности, але бачимо в певній мірі і тверезий погляд на речі, і совісне розуміннє своїх помилок. **Отже такий щирий патріот, як В. Винниченко, не посоромився прилюдно признати свою помилку, коли не справдились його надії на большевизм, як на творчу національну українську силу.** В сучасній сумній картині безладдя наших громадянських відносин бачимо і здорові спроби обеднання наших еміґраційних елементів. Такі, наприклад, громадянські орґанізації у Відні, як Національно-Державний Союз, Комітет по скликанню українського конґресу, Всеукраїнська Національна Рада, хоч і перервали свою працю через збіг тих чи інших політичних обставин, що над нами в останній час нависали, але ідея громадянської солідарности увесь час жила, не переривалась і відроджується знову в формі нової громадянської орґанізації.

Всі ті спроби тим цінні, що свідчать про певну серед українського громадянства **свідомість потреби якогось обеднання.** В меньших розмірах те обеднаннє широко проявляється в формі ріжних орґанізацій для збігців, в формі таборових орґанізацій свідомих українських елементів по всьому світі. Доходять, наприклад, дуже зворушливі звістки про таборові гуртування Українців в **Туреччині, на Балкані навіть аж у Египті,** куди вигадлива доля закинула наших людий, і де вони тепер почали горнутися „свій до свого". Утвореннє Ради Республіки стає вже певним фактом громадянської політично-державної зрілости нашої еміґрації з фактом, що стане одною з найбільш ясних сторінок в історії нашого національно-державного визволення. Опинившись на чужині в найтяжших умовинах, ми не розбіглись, не розпорошились, а — хоч не без рипу й скрипу всетаки найшли в собі патріотизму і мудрости стати за нашу національно-державну справу спільним, орґанізованим фронтом.

III.

Ми звикли себе критикувати; над собою посміхуватись; кепкувати з себе, то, бачте, наш питомий „український ґумор". Та здорова і дуже цінна самокритика — риса нашої національної вдачі, часто заводить нас дуже далеко — **до самоопльовування, до лайки, до розпучливого крику безнадійности.** І тоді ми вже приходимо може й до таксамо своє-рідних, але вже нездорових вибухів нашої психіки: — до „Ссоры Ивана Ивановича с Иваном Никифоровичем" або до „Сварки баби Параски та баби Палажки". В сій стадії наша національна вдача перешкод вже не знає і заводить нас на якісь справді кубанські степи, — через усі та понад усі поважні інтереси нашого життя.

Ся нещасна риса нашої вдачі доводила до розпуки наших патріотів, наших політиків. Досить згадати про гетьмана Мазепу, що подає таку яскраву оцінку нашої національної незгоди:

> Всі покою щиро прагнуть,
> А не в єден гуж тагнуть,
> Той направо, той наліво,
> А все — браття: то-то диво!
> Не маш любви, нема згоди
> Од Жовтої взявши Води.
> През незгоду всі пропали, —
> Сами себе звоювали.

І не тільки оцінив Мазепа самий факт, але й показав вихід, що так свіжо звучить і для нашого часу:

> Гей, панове ґенерали,
> Чому-ж єсте так оспали?
> І ви, панство полковники:
> Без жадної політики
> Возмітеся всі за руки,
> Не допустіть гіркой муки
> Матці своїй більш терпіти!
> Нуте врагів, нуте бити!
> Самопали набивайте,
> Острих шабель добувайте,
> Нехай вічна буде слава,
> Що през шаблю маєм права!

Отже красші наші люди вміли і діяґноз поставити, і раду дати в трудних обставинах — **„взятися всім за руки, не допустіть гіркой муки Матці своїй більш терпіти".** Та рада, що зводиться до прояву свідомого патріотичного чуття, — одна на всі часи і обставини. То рада і для нас — в нашому тяжкому становищі на чужині, в наших настроях взаїмно недовіря, взаїмної гризні. **Не можна в справах нашої Батьківщини оддаватись на волю своїх пристрастий, — бо „през незгоду всі пропадемо" „сами себе звоюємо".** Ми пройшли вже певну, — довгу і добру — школу історії та, хоч і коротку, практичну школу державного життя, хоч і з немалими помилками, але і з кольосальним, величним здвигом національної енерґії. Все те повинні ми взяти тепер серіозно на увагу. Треба розважити і всі катастрофічні наслідки: коли не схаменемося, бо час дуже одвічальний-одинайцята година нашого державно-національного життя.

Серед нашої еміґрації досить єсть інтеліґенції старої, що пройшла стару громадянську школу, і нової, що пройшла „боєве хрещеннє за часи нашого державного життя; що пройшла, як за військових часів, скорочену, але інтензивну школу свого громадянського виховання. Ту національно-свідому інтеліґенцію нашу складають тепер не тільки учені, писменними, політики, урядовці висших чи низших ранґ, військові старшини, — але й ті, що діставали свою освіту і вихованнє в самому процесі своєї національної служби на всіх ділянках нашого життя за останні роки. **Кожен козак і обиватель, що жив свідомим життєм; що вправляв свій розум думкою про Батьківщину, переймався її інтересами і докладав своєї волі, своїх рук до задоволення її потреб.** І вся та свідома національна армія наша — військова і цивільна — се найбільш придатний елемент для розважливого відношення до завдань нашого часу і до найбільшого з тих завдань: — нашої консолідації.

Се ті люди, що вже разом, хоч і на ріжному полі, для батьківщини працювали; за неї життя своє покладали. Еміґраційне становище їх — алеж далеко не всіх — морально пригнобило; спинило лет їх духа, їх працю. Треба їм тільки зрушити з мертвої точки їх пригнобленого настрою, і вони підуть тим шляхом і так, як здебільшого пішли й досі. З них може дехто піде, як і дотепер ішли, манівцями, — та все-ж до тоїсамої — **одної мети.**

Розуміється, як завше, так і тепер ще знаходяться і ще знайдуться і творці консолідації на взір тієї, що описані в байці про лебедя, щуку й рака та, очевидно, і з тими-ж таки наслідками.

Але більшість нашої еміґрації, оскільки вона по горожанському свідома, розуміє спільність одної для всіх національно-державної мети; виявляє вже розуміннє в певних формах і зуміє на всіх ділянках нашої тут роботи **зорґанізуватися в один національний фронт.** Для того потрібно лише розумної ініціятиви, рішучих заходів. Се буде і найкрасший лік від пожарної еміґраційної хороби — підупаду віри, енерґії, занепаду духа.

О. Лотоцький.

НАЦІОНАЛЬНА ДРІМОТА.

(Докінченне).

Людьми і Богом забута полуднева частина Західної України, що опинилася в кіґтях орла габсбурґського, Галичина була в скруті о много гіршій, ніж Україна Східна. Руїна її національного змісту і його заступленнє змістом чужим розпочалося много раньше і тревало довше ніж в Україні Східній. Міста Галичини польщилися вже за власних князів католицькими поселенцями. До Польщі Галичина прийшла вже в р. 1387, Східна Україна о 182 років пізнійше. По прилученню до Польщі Східна Україна і Волинь були довгий час сяк-так законно обезпечені від напливу Поляків, Галичина цілком не була обезпечена. Східна Україна скинула з себе польське ярмо вісімдесять років по прилученню до Польщі, Галичина лишилася дальше в польській неволи. Козацьке повстаннє спричинило Галичині більший опуст національної крови, ніж Україні Східній, бо галицькі Українці, котрі не виґибли і котрі через конфіскату їх маєтків не втопилися в панщинній масі хлопській, пішли до козаків і скріпили собою національно свідому часть народу Східної України. Форсовне московщеннє східної України розпочалося по скасованню гетьманщини і анексії Запорожа. Галичина була тоді майже спольщена. Польщеннє ішло дальше, бо висмоктувати кров з Українців помагала Полякам Австрія. Пануючий в Австрії дім Габсбурґський був взагалі споконвічним приятелем маґнатської Польщі і ворогом поневоленого нею народу українського. Захопивши Галичину, цісар Габсбурґ дальше стояв по стороні Поляків проти Українців. Хоч взяв Галичину як спадкоємець князів української держави галицької, зараз показав, що бачить у ній лише державу польську, бо зробив се, чого не зробила й сама україножерна Польща: Галичину і Малопольщу сполучив під одним ґубернатором у Львові, чим польонізаційну силу галицьких Поляків скріпив силою Поляків Малопольщі. Оскілько австрійський уряд не німчив Галичини, польщив її. Української мови австрійський закон не заборонив, але цензура не позволяла нічого печатати в українській мові. Хоч закон приказував в народних школах учити „краєвими і національними" мовами, то в публичних школах Галичини учили тільки по польськи і по німецьки, бо національною і краєвою мовою в Галичині австрійський уряд звав лише мову польську. Заходи українського митрополита Левицького в р. 1816, щоби добитися введення української мови в народних школах, закінчилися відповідию австрійського уряду, що український хлоп розуміє по польськи. Отже нехай митрополит роздумає, чи не було би ліпше учити читати і писати в мові польській, щоби ще більше не піддержувати духа сепаратизму між народом одного і того самого краю, ба й одного і того самого села. Таксамо безуспішні були заходи крилошанина Могильницького в р. 1822, щоби виклопотати рівноправність української мови. В уряді і в зносинах народу з урядом уживано лише мову німецьку і польську. Все те спольщило язиково дрібні останки української інтеліґенції: дрібну українську шляхту, міщанство і — українське духовенство.

Книжок про славну минувшину українського народу в Галичині не було. Як в російській Україні Українці читали і в школі вчилися історії сфальшованої Москалями, так в Галичині души Українців затроювала історія сфальшована в користь польської думки державної. Українців польщила не лише несвідомість власної традиції історичної і приниманне чужої традиції за свою власну. Причиною дезерції в польський національний табор, ще й по національнім відродженню був великий подив (респект), який польські фальшівники своєї історії викликували для вигаданих польських подвигів і героїв, вигаданої польської шляхотности і лицарськости, вигаданих куль туроносців і оборонців Европи від поганського та варварського заливу. Вже в перших початках 18-сотих років вся українська інтеліґенція Галичини знайшлася в таборі польських патріотів, в рядах польських повстанців. Духовні пастирі українського народу ходили в конфедератках! І в Галичині українська думка національна заглухла — в користь Польщини.

Але й тут, хоч слабше ніж в Україні Східній тліли під попелом искорки українського націоналізму. Ще заки Галичина прийшла до Польщі, в р. 1764 перемиський канонік Андрій Якубинський таку зладив коляду для української шляхти (по польськи): „Бо Українець (Русин), так як Німець, Француз, Анґлієць, чужинець — значить народ не віру. Отже нехай вибачить, хто Україні приписує таку машкару (що се віра). Хто в сих краях родиться, або довго жиє, то хоч би був латинником (Римлянином), або Кальвіном, таки все мусить бути названий Українцем (Русином)". Отся „коляда" свідчить, що тоді ще не всі Українці зійшли на Поляків грецького віроісповідання. В р. 1773, коли Галичина вже належала до Австрії, гр. кат. владика львівський Лев Шептицький дав доказ, що був свідомий національної єдности Галичан з Українцями Подніпровя. Він силкувався зєдинити Українців по сей і по той рік Збруча, бодай частинно, в одній орґанізації церковній. Гадав, що образумить Австрію і вона йому допоможе до того. Правий бік Дніпра ще належав до Польщі. Отже Шептицький просив Австрію порозумітися з Польщею в тій цїли, щоби будучий митрополит гр. католицьких Українців Австрії і Польщі мав постійну резиденцію у Львові і був вибираний на переміну з владик Галичини і Польщі. В меморіялі переданім в грудни 1773 на руки галицького ґубернатора, Шептицький писав: „через перенесеннє гр. кат. митрополії з Польщі до Галичини Марія Тереса (австрійська цариця) одержала би політичну опіку над тою частію України, яка належала колись до відумерщини галицьких князів і якою сусідна держава (Росія) під претекстом обряду і релиґії завсіди интересувалася". Ще в р. 1778 в листах до цісаревої і цісаря Шептицький радив використати для Австрії австрійський протекторат над Україною. Львівський митрополит Левицький і крилошанин Могильницький стверджували національну єдність австро-[illegible]ської частини Українців [illegible]шістю Українців в по[illegible] цілости Росії, та окремішніс[illegible] від Поляків і Мос[illegible] в мемо-

ріялі з р. 1817 до австрійського правительства в обороні державної рівноправности і окремішности української мови. Те саме стверджував меморіял Могильницького з р. 1821. Ґенеральний прокуратор Василян в Римі, о. Йордан Мицкевич, оборонець гр. кат. церкви перед ремо-католицькою ґієрархією в Галичині, писав в р. 1818 до о. Івана Снігурського, члена заснованого в р. 1816 перемиського „Товарджиства" просвітного священиків: „Взґлендем заквестйованеґо єнзика украінскеґо („рускеґо") потшеба би для справедлівосці з Вєлькей Росиі запросіць на свядецтво якови тисьонц Запорожцув, аби Немцом оказалі давносьць, потшебе і ужитек поґардзанеґо од новаторув сарматизму". Отже сей Галичанин з Негрибки не лиш був свідомий національної окремішности галицьких Українців; не лиш знав, що Галичани не Поляки. Він знав також те, що народ Галичини і народ Поднiпровя — одна нація. Хоч греко-католицький священик, хоч свій обряд боронив таксамо завзято перед православєм, готов був кликати православних Запорожців на оборону католицьких Галичан. Хоч, мабуть української мови не знав, бо до другого Українця писав по польськи, виступав в обороні мови української як признаки окремішности українського народу.

Наведені приміри свідчать, що і в Галичині не вигасли безслідно думка про окремішність українського народу і думка про право до самостійного життя. Одначе сі іскорки були в грудях тільки немногих одиниць, живучих в обставинах дуже неприхильних для розжарення більшого огню. Нечисленні та несмілі її прояви всеж таки дають доказ, що також в Галичині національна думка українська не вмерла, лише завмерла. Хто знає, з якої причини в українськім народі завмерла була українська думка національна, той повинен також знати, чим тоту думку мож було відродити; чим наново розбудити в народі свідомість національної окремішности і стремліннє до відбудови власної держави. Національну думку приголомшило вигнаннє з памяти народу традиції його давного життя державного і боротьби за відбудову власної держави. Отже познакомити народ з затаєною перед ним його правдивою минувшиною значилоб тільком, що розбудити в нім назад давне почуттє національної окремішности і стремліннє до відбудови власної державности. Національну думку задавлену задавленнєм історичної традиції могло відродити лише відродженне сеї традиції.

В. Будзиновський.

ДОПИСІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На поміч рідному краєви.

О. Мирон Залітач, парох у Вунсакет, Р. Ай., одержав отсей лист від д-ра Ст. Смаль-Стоцького, голови Українського Запомогового Комітету в Чехословаччині:

Прага, дня 9. червня, 1921.

До О. Мирона Залітача
в Вунсакет, Р. Ай., Злуч. Держави.
Всечеснійший Отче:—

Прошу Вас і Місцевий Допомоговий Комітет помочі рідному краєви приняти мою найсердечнійшу подяку за ласкаву посилку 7.400 чеських корон, які після Вашої волі ужиті будуть на поліпшеннє долі недобиткам нашого славного стрілецтва в Чехо-Словаччині. Тут не виходить жадна українська ґазета і длятого не можу помістити ніде виказу сеї жертви, але прошу Вас зробити се в американських газетах з щирою подякою для добродія М. Чагарина. Певна річ, що Ваша поміч дуже для нас цінна, бо без неї приходилося би нашій великій еміґрації в Чехо-Словаччині (около 15.000 душ) прямо, погибати. Але ще більше тішить нас се, що наші американські земляки в хвилі тяжкого лихоліття на нас памятають. Се додає нам духа, коли бачимо, що в часі недолі земляки, де вони би не були, відкликаються щиро на голос братів і почуваються до народньої спільности. Маємо підставу надіятись, що вже недовго будемо тинятися на чужині. Тимчасом всі наші еміґранти пильно працюють і приготовляються до щирої служби рідному краєви і народови. В наших таборах ідуть безперестано всякі курси: ґімназіяльний, учительський, видiловий, почтово-телеграфічний, шлюсарський, кравецький, шевський і т. д., а около 700 студентів дуже добре вчиться в університетах, техніці, гірничій академії, торговельній академії. Ті найбільше потребують помочі і заслугують на се.

Приймить щераз мою щиру подяку за Вашу ласкаву память і поміч мій низенький поклін.

Др. Степан Смаль-Стоцький.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

В справі Народних Лотів.

В дописи з Бейон, Н. Дж., в ч. 146 „Свободи" під заголовком „Що на се скаже українська громада в Бейон", було сказане таке, неначеби двох громадян тутейшої парохії запродали лоти української громади, котрі були куплені свого часу під будову нової церкви. Щоби доказати, що шановний дописуватель (чи комітет?) дуже грубо помилився, то ми тут в цілости передаєм протокол зборів, відбувшихся дня 12-го червня 1918 р. Згаданого саме дня скликано було мітинґ, на котрім зійшлося членів 120 осіб, котрі належать до куплених лотів, бо вони складали на них жертви. На зборах ухвалено одноголосно, щоби ті лоти віддати під церковний чартер Усп. Пр. Д. М. Се значить, щоби контракт купна лотів змінити, а зробити його після ухвал, які приписує дієцезія Ню Джерзей Стейт. На сю ухвалу всі члени одноголосно згодились. По сім наступив новий вибір двох тростістів на місце уступившого Стефана Бойка, котрий уступив, та Дм. Лаби, котрий довший час в Бейоні уже не мешкав. Всі члени одноголосно на то згодилися. Вибрано нових тростістів, а то Татіяна Гриника і Михайла Кибала; потвердили також старих Онуфрея Костіва, Теодора Навроцького і Стефана Пакіша. Того самого дня в присутности всіх членів вибрано 5-ох колекторів, котрі під присягою взяли на себе обовязок збирати від місцевих Українців жертви на закупно німецького костела на ул. 25-ій, також припоручено їм збирати наступаючу місячну колекту, на тім мітинґ замкнено. Під протоколом підписані: предсідатель Юрко Воробець, секретар Панько Масний, касієр Онуфрей Костів.

На слова екзекутиви (?), котра подала згадану допись, комітет тутейшої Української греко-католицької церкви Усп. Пр. Д. М. потверджує і заявляє тут прилюдно протоколом що **не двох людий** передало лоти під згадану церков, але 120 людий одноголосно, потверджуючи се піднесеннєм рук. Заявляємо також, що жаден О. Партак ані І. Мельник не були в жадній екзекутиві та такого чоловіка як Он. Партак і в Бейоні не було. Правдою є, що Стефан Бойко був урядником від згаданих лотів, але прийшло до голосовання, його усунено, бо він не годився на українську гр.-кат. церков, а хотів „народної". Він зараз відобрав свою вкладку на лоти, а з ним ще кількох, між иншими також і І. Мельник; тим самим вони стратили всякі претенсії і права до згаданих лотів.

ЗА УРЯД:

М. Корбин, Ан. Бирич, Д. Павлишин, І. Лабай, Вас. Кобрин.

БОСТОН, МАСС.

Як виглядає польська автономія у Східній Галичині.

Недавно тому приїхала тут одна дівчина із заліщицького повіту в Галичині. Вона оповідає, що коли вона була шпитальною доглядачкою у краєвім шпитали в Заліщиках, то в тім часі Поляки арештували були директора того шпиталю, д-ра Маріяна Долинського, за те, що він відносився прихильно до українського населення. Арештованого запроторено до тяжкої вязниці, а він, з великого жалю на польську несправедливість, постановив собі твердий піст і сказав, що ліпше вмерти, ніж дивитися на польські знущання над українським народом.

Др. Долинський цілі чотири доби зовсім нічого не їв і тоді Поляки випустили його з арешту. Випустили ніби на волю, але заказали йому строго виходити денебудь на місто. Йому було вільно ходити лише з дому до шпиталю і зі шпиталю до дому.

Иншим разом Поляки заарештували одну стару женщину за те, що десь-там мала сказати „не люблю Поляків".

Дальше згадана дівчина розказує, що коли вона в часі великої тифової пошести услугувала в операційній салі заліщицького шпиталю, то тоді там один польський ксьондз звивався як купець на ярмарку помежи хорих і Українців вихрещував та проводив їм присягу, щоби були Поляками. Він вихрестив на свою віру лиш одного молодого Українця з російської України, але той Українець четвертого дня по своїм вихрещенню вмер, отже не довго тішився польською вірою...!

З того ми бачимо, що кляті Ляхи, замісць придушувати пошесть тифу і помагати населенню ратуватися, стараються о статистику „польскей людносці в Ґаліциі".

Ілія Кашлейчук.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

НЕУРОДЖЕНА ДІВЧИНА

(Оповіданнє з 16-сотих років).

(Докінченнє).

(11)

Старий Горпинський сидів в малій хатчині, наборзі построєній на місци спаленого двора. Коли надїхав Терелецький, від него відходив піп. Горпинський сповідався.

— Вас може дивує, — промовив до сусіда, — що я кликав попа, хоч на смертельно недужого не подобаю. Але я таки чую близький кінець. Моєю недугою мій вік. Чую, що колись, як засну, то не пробуджуся. Кладучися спати, хочу бути спокійний, що не понесу на той світ моїх гріхів... Добре, що ви приїхали: Я вже зладив завіщаннє. Хочу сказати вам яке, бо мушу мати й вашу згоду. Горпин записую Романови. Але він може взяти його в посіданнє аж тоді, коли ожениться з шляхотно уродженою. До тої пори ви завідуєте селом і прибуток складаєте. Йому з того ані шелюга! Як ожениться з неуродженою, то з призбираного прибутку побудуєте монастир і вивінуєте його селом. Очивидно, часть прибутку записую на прожиток жінці... Боже, Боже! За які гріхи ти так покарав мене? Я сина так строго виховував в старосвітських звичаях... Собі на біду вислав я його за границю. Він там набрався того бунту.

Терлецький не перечив йому, не потішав його. Виймив зза пояса три документи і, кажучи коротко „прочитайте!", поклав перед старим. Горпинський читав похитуючи головою. Його чоло стало випогоджуватися. Підсміхався. Він знав, в який спосіб такі документи мож було дістати. Не сумнівався також, що оба брати Кальнофойські такі самі родичі Ситника як і він, шляхотно уроджений дідич Горпина. Але перед ним лежали три урядові документи, з котрих виходило, що Ситник його „брат", такий шляхтич, як і він сам. Сі документи були таксамо важні, як і докази його шляхоцтва.

— Чи Роман і Ситник знають про сі документи? — спитав. — Чи бачили їх.

— Ще не знає ні оден ні другий.

Старий довго мовчав. Нарешті обізвався:

— Отже не кажіть їм нічого... Коби Роман приїхав і раз вже тото скінчилося. Він воює і готов не лишити Горпинови дідича.

Терлецький вже знав, що Роман витрав справу.

— Він приїде, таки ще нині.

— Але не кажіть йому нічого, як стоїть його справа.

Терлецький вернув домів і казав Романови не гаючись їхати до батька. По короткім привитанню старий заговорив.

— Мої дни почислені. Заки засну вічним сном, хочу знати, хто по мені буде паном Горпина. Призначену тобі Олену Терлецьку вхопив тобі з під носа якийсь козак... Чи ти вже маєш на приміттю яку?... Мовчиш?... Як не маєш, то я знайду тобі.

Роман поблід. Подумав хвилю і рішився говорити отверто, хоч би мало прийти до розлуки — з батьком.

— Маю, — промовив, дивлячись йому просто в очі. — Маю але...

Але?... Є яка перешкода?... Може знов який козак вліз тобі в дорогу?

— Ніхто не вліз. Є инша перешкода... Вона... неуроджена.

Неуроджена не буде жінкою мого сина... Я тобі скажу, яка є перешкода. Є лиш одна: твоя непорадність; твоя глупота. Кажи запрягати коні. Поїдемо до Мушина!

В дорозі до Мушина батько ні словом не обзивавсь до сина. Роман ломив собі голову над питаннєм: „куди батько везе мене? Чи має для мене яку дівчину? Може Мелянію?" Аж мороз пройшов по його тілі. На всякий случай рішивсь не уступити. На превелике його диво старий казав станути перед хатою Ситника.

— Зажди тут хвилю, — сказав синови, — аж вийду.

В хаті була ціла родина в купі. Ксеня, скоро побачила старого, поблідла. Схопилася і хотіла втечи. Горпинський вхопив її за руку.

— Не втікай, доню! Я до тебе. Але спершу поговорю з батьком і з пані маткою. Не довго балакати-му, — звернувсь до Ситника. — Чи дасте вашу доню за мого сина?... А ти, доню ще любиш його?

Вся родина видивилася на старого. Ніхто не відповідав, бо гадали, що жартує, приїхав зробити їм бучу за те, що йому збаламутили сина.

— Говоріть же, бо справа мусить бути зараз рішена... сяк або так. Я нарошно приїхав до вас. Син жде перед хатою на відповідь.

— Ви хиба не знаєте, що є непоборима, для вас непоборима перешкода, — відповів Ситник несміло, бо ще не знав, чи за питаннєм старого не криєся що инше.

— Яка перешкода?

— Ваш син шляхотно уроджений, Ксеня не уроджена.

— Що ви знаєте?! Не вихоплюйтеся з сим при людях. Перешкодою була тільки глупота мого сина. Але знайшлися мудрійші, що її усунули... Ну?... Ксеню!... Заклич Романа сюди.

Ксеня розплакалася.

— Коли тобі така кривда, — заговорив до неї з пересердєм, — то я тобі Романа не буду накидати. Передам йому твого гарбуза і повезу його дальше...

— Не кривда, ні!

Вибігла з хати і вернула, ведучи Романа за руку.

Побралися. По місяци старого Горпинського зложили в гробници, де вже спочивали його батько, його дід і прадід. Добре, що розстався з сим світом, бо Горпин і так вийшов з рук його роду. За се, що старий грішми помагав козакам в їх війні з Польщею; за се, що його син пристав до сих ворогів річи посполитої, проголошено його сина і його самого, хоч вже по смерти, банітом, та сконфісковано Горпин для якогось польського шляхтича. Роман сміявся з того. Йому, сотникови в однім козацькім полку Горпин вже був непотрібний. Документи підписані хрестиками Кальнофойських, спалив. Лише він, Терлецький і Ксеня знали, що Ситник був пару неділь шляхтичем, його доня, уроджена.

ДОПИСІ.

АЛЕНТАВН, ПА.

Поклик до всіх Українців, проживаючих у Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії.

Наші рідні браття зза океану кличуть до нас голосом розпуки: Родимці! Ви жиєте у свобідних краях, жиєте на волі, маєте кусок власного хліба і дещо до хліба; а ми тут марно пропадаємо, бо наші вороги хочуть нас за всяку ціну знищити, зґладити з лиця землі.

Український Народе! Пробудися, обізвися і вислухай благаючого голосу своїх нещасних земляків у старім краю. Чиж Ти справді не чуєш, як Польща готовиться задержати силою нашу Галичину при собі? Гей, Братя і Сестри! Чи ми вже аж так поніміли, що навіть не видобудемо з себе протесту против ляцького нахабства? Ні! То не може бути, щоби ми приглядалися байдужно, з заложеними руками, як ляцькі опришки вигублюють наше населенне у Східній Галичині, рабують його матеріяльне добро і намагаються наших братів закопати живцем у могилу — і то навіть без хреста на тій могилі!

Придивімся близше фактам. У деяких аліянтів є добра воля віддати Східну Галичину її правному властителеви — українському народови. Поляки се знають і рихтуються до такої оборони, до якої є спосібні лиш вони одні: до страшної різні і рабунку нашого нещасного народу. До такої „благородної" ляцької роботи є вже призначений ґенерал Івашкевич і підчинене йому дике й рознуздане польске салдацтво. Коли Ляхи будуть мусіли опустити Східну Галичину, то вони її опустять, але що там тоді лишиться?!...

Ми мусимо подбати о се, щоби Ляхи, полишаючи наш край, зробили йому як найменьше пакости. А хто-ж того припильнує? Припильнувати можуть наші Січові Стрільці, припильнують усі наші брати в старім краю; алеж даймо їм змогу дожити до того часу! Даймо їм хліба, щоб не померли з голоду та щоби мали силу побороти ся з дикими, кровожадними ляцькими хижаками.

Ми вже добре знаємо ляцьку нахабність, тому мусимо зібрати всі свої сили, щоби тій нахабности положити край. Нам нема що відкладати народної роботи на самих урядників українських орґанізацій, або на священиків чи редакторів, бо вони самі, без нашої участи і помочі, не зроблять нічого — не виборять самостійности для української держави. Ми всі гуртом, без огляду на партійні переконання, мусимо зчіпитися сильно за руки і показати цілому світови, що український нарід живий, а живого до гробу не закопують! Коли ми всі, інтеліґенти і прості робітники, піднесемо грімкий крик, то відгомін того крику почують по всіх столицях великих і малих світових держав. Лише трохи доброї волі і свідомости. Добрим нашим народним провідникам ми мусимо помогти, мусимо їх підтримати, а не розбивати їм голови... Своє особисте „я" чи „ми" треба замкнути на сім замків, а натомісць поставити на перше місце справи загально народні. Щоби скинути з себе огидне ляцьке ярмо, варт і головою наложити, як се зробили многі наші земляки в старім краю. Що вони там зачали, се ми мусимо тут докінчити!

Володимир Кашицький.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Г. Ф., Ню Йорк, Н. Й. — Надісланий Вами старокраєвий лист не буде поміщений, бо в нім нема нічого нового і цікавого для загалу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів двесь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

Адвокат др. Михайло Західний, веде адвокатську канцелярію в Золочеві, в домі адвоката д-ра Теодора Ваня, про що повідомляє свою рідню в Америці а іменно брата Теодора Західного, Гринька і Анну Бугаїв, Стефана і Анну Касіїв і просить о їх адреси: BASIL SHANAYDA, 7 Hansin Ave., Butler, Pa. 54-56

ФАРМИ!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".